

Respons

Ukraina: Arbeidsbok

- Hva er en arbeidsbok?
- Hvem registrerer opplysningene i arbeidsboken?
- Hvordan er notoriteten til opplysningene i arbeidsboken?

Hva er en arbeidsbok?

Arbeidsboken¹ dokumenterer en persons arbeidshistorikk. Dette fremgår av artikkel 48 i den ukrainske arbeidsloven (Arbeidsloven 1971). Arbeidsboken har form som en liten papirbok/hefte og viser en persons ansiennitet. Den er også viktig for utregning av alderspensjon.

I sovjettiden hadde alle arbeidstakere en arbeidsbok. Praksisen med arbeidsbøker ble videreført i Ukraina etter at Sovjetunionen ble oppløst i 1991 (IRB 2004).²

Alle ansatte både i offentlig og privat sektor som er i et arbeidsforhold i mer enn fem dager, må ha en arbeidsbok. Dette gjelder også for sesongarbeidere og ved midlertidige ansettelse. For personer som jobber deltid, gjelder arbeidsboken for det som anses å være hovedarbeidsforholdet. Frilansarbeidere skal ha en arbeidsbok dersom de er omfattet av trygdesystemet. Også studenter som har praksis som en del av studiene, skal ha en arbeidsbok (Arbeidsloven 1971, art. 48).

Arbeidsboken inneholder følgende informasjon (Gutgarts 2019):

- navn, fødselsdato, utdanning, yrke, spesialfelt
- arbeidshistorikk: navn på arbeidsgiver, dato for oppstart, beskrivelse av arbeidsoppgaver, jobbskifte, dato for opphør av arbeidsforhold og årsak
- forfremmelser, utmerkelser for fortjenstfullt arbeid
- endringer i stilling

¹ På russisk: Трудовая книжка (Trudovaja Knisjka) og ukrainsk: Трудова книжка (Trudova Knisjka).

² Arbeidsbøker brukes fortsatt i Hviterussland og Russland.

Irettesettelse/straff av en arbeidstaker skrives ikke inn i arbeidsboken.

I tilfeller der arbeidsboken er full, legges det inn et tillegg. En person som har mistet arbeidsboken, må varsle siste arbeidsgiver, som innen 15 dager må utstede en ny bok merket «duplikat» (Gutgarts 2019).

Hvem registrerer opplysningene i arbeidsboken?

Ved starten av et arbeidsforhold må arbeidsboken leveres til arbeidsgiver. Arbeidsgiver oppbevarer arbeidsboken under ansettelsesforholdet og fyller ut relevant informasjon. Når arbeidsforholdet opphører, leverer arbeidsgiver boken tilbake til arbeidstaker ferdig utfylt og stemplet. Det er også arbeidsgivers oppgave å sørge for ny arbeidsbok til arbeidstakere som starter i sitt første ansettelsesforhold. Arbeidsgiver skal da fylle ut personalia og utdanning basert på informasjon fra id-papirer og vitnemål. Dette må gjøres senest fem dager etter tiltredelse (Gutgarts 2019).

Arbeidsboken har til en viss grad den samme funksjonen som attester i Norge, ved at den bekrefter arbeidserfaring. I tillegg til arbeidsboken, kan en arbeidstaker be om en egen bekreftelse på arbeidsperioden, stillingsbeskrivelse, yrke og utbetalt lønn. Arbeidsgiver vil da være forpliktet til å gi arbeidstaker dette i henhold til art. 49 i den ukrainske arbeidsloven.

En potensiell arbeidsgiver kan også be tidligere arbeidsgivere om en uttalelse om en arbeidstaker, utover det som fremgår av arbeidsboken (Den norske ambassaden i Kiev, e-post mars 2010).

Hvordan er notoriteten til opplysninger i arbeidsboken?

Den norske ambassaden i Kiev opplyste til Landinfo i mars 2010:

Notoriteten av dokumenter i Ukraina er generelt lav. Dette er tydelig for eksempel i forbindelse med visumsøknadene ambassaden håndterer. I mange tilfeller presenterer søkere oss falske arbeidsbekreftelser. Problemet er bl.a. relatert til at mange ukrainere arbeider svart, og dermed ikke har offisielle dokumenter på sitt arbeidsforhold.

[...]

Tomme arbeidsbøker er lett tilgjengelige og kan kjøpes av hvem som helst. En påføring i arbeidsboken skal som nevnt tidligere utføres av en arbeidsgiver og være attestert med stempel. Dersom en person ønsker å føre inn en falsk arbeidserfaring, kan han/hun finne en arbeidstager som er villig til å gjøre det. Falske stempler fra arbeidsgivere er også mulig å oppdrive. En måte å verifisere et stempel på, er å sjekke dets lisens opp mot offisielle registre. Samme metode kan brukes for å verifisere diplomer og sertifikater fra utdanningsinstitusjoner. Dette kan ev. gjøres på utdanningsdepartementets sine nettsider, (www.osvita.net). Ifølge advokatbyrået ambassaden har vært i kontakt med, kan ikke falske påføringer i arbeidsboken gi noe utslag på utregningen av alderspensjon fordi den blir regnet ut i faktiske bidrag betalt av arbeidsgiver og arbeidstager til pensjonsfondet.

Etter Landinfos vurdering er denne informasjonen fortsatt aktuell. Korrupsjon er fremdeles utbredt i Ukraina og har i mange år vært et rotfestet problem. Som en del av en nasjonal anti-korrupsjonsstrategi, ble det i 2014 og 2015 opprettet en rekke nye organer med ansvar for å

bekjempe korrupsjon på ulike nivåer i myndighetsapparatet. I tillegg ble det satt i gang reformer innenfor politiet og rettsvesenet, som begge var sterkt preget av korrupsjon.

Til tross for reformer er korrupsjon fremdeles en av Ukrainas hovedutfordringer. Dette mente 56 % av respondentene i en undersøkelse gjort av Transparency International i 2016 (Global Corruption Barometer³). 72 % av respondentene var uenige i påstanden om at det var mindre korrupsjon i 2016 enn i 2013 (da den forrige undersøkelsen ble gjennomført). Offentlig sektor ble ansett som svært korrupt (Transparency International 2016).

Det finnes mange annonser på nettet der det reklameres for salg av arbeidsbøker med fiktive arbeidsforhold. Dette skriver to journalister som har undersøkt denne virksomheten. Journalistene svarte blant annet på en annonse der man kunne få ordnet registrering av arbeidserfaring og stempel i arbeidsboken for 400 hryvnia (ca. 135 NOK). Hensikten med å kjøpe seg en fiktiv arbeidsbok er å vise at man har arbeidserfaring i et stramt arbeidsmarked (Gontsjaruk & Filatov 2017).

Registrering av fiktiv arbeidserfaring har imidlertid blitt lettere å avdekke, og er derfor trolig mindre utbredt i dag enn tidligere. I tillegg til arbeidsboken, registrerer arbeidsgiveren informasjonen elektronisk. Potensielle arbeidsgivere sjekker også ofte arbeidstakeren direkte med tidligere arbeidsgiver. Arbeidsformidlingskontorer kan også sjekke arbeidsboken opp mot blant annet innbetalinger til pensjonssparing. Denne typen forfalskninger er dessuten straffbart (Gontsjaruk & Filatov 2017).

Senest i 2017 annonserte myndighetene at elektroniske arbeidsbøker ville bli innført (Segodnya 2017). Et slikt tiltak vil trolig gjøre det enda vanskeligere å manipulere informasjon om arbeidsforhold. Prosjektet later imidlertid til å ha stoppet opp

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

³ Global Corruption Barometer måler befolkningens oppfatning av korrupsjon i ulike land rundt om i verden. Transparency International har gjennomført denne undersøkelsen med jevne mellomrom i Ukraina siden 2003. Den siste undersøkelsen fant sted 24. februar 2016 til 26. mai 2016, og ble gjennomført i form av intervjuer (ansikt til ansikt). Undersøkelsen bestod av 1507 respondenter i alle aldersgrupper over 18 år (Transparency International 2016).

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- [Arbeidsloven] (1971, 10. desember). *Kodeks zakonov o trude ukrainyj [Den ukrainske arbeidsloven]*. Tilgjengelig fra http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=8651 [lastet ned 14. mai 2019]
- Gontsjaruk, N. & Filatov, V. (2017, 12. mai). Lipovij stazj v trudovij mozjna kupiti za 400 griven. *Zjurnalistska perebika [Arbeidserfaring i arbeidsbøker kan kjøpes for 400 hryvnia]*. *20minut*. Tilgjengelig fra <https://vn.20minut.ua/analitika-i-publicistika/lipoviy-stazh-v-trudoviy-mozhna-kupiti-za-400-griven-zhurnalistska-per-10608198.html> [lastet ned 16. mai 2019]
- Gutgarts, E. (2019, mai). *Porjadok vedenija trudovykh knisjek v Ukraine [Prosedyre for å påføre informasjon i arbeidsbøker i Ukraina]*. Kiev: Prostopravo. Tilgjengelig fra https://prostopravo.com.ua/trudoustroystvo/stati/poryadok_vedeniya_trudovykh_knizhek_v_ukraine [lastet ned 15. mai 2019]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2004, 25. mars). *Ukraine: Information on labour books; data listed within; whether notes are made following a change job title; special procedures for the workbooks of police officers; penalties for employers failing to maintain accurate information in labour books*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <https://www.refworld.org/docid/41501c6d1c.html> [lastet ned 15. mai 2019]
- Segodnya (2017, 21. mars). Pension Fund initiates the transition to digital accounting of employees. *Kiev: Segodnya*. Tilgjengelig fra <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/zachem-otmenyayut-trudovye-knizhki-i-kak-eto-otrazitsya-na-pensiyah-1001146.html> [lastet ned 25. juni 2019]
- Transparency International (2016). *Global Corruption Barometer – 2016*. Ukraine. London: Transparency International. Tilgjengelig fra <https://ti-ukraine.org/en/research/global-corruption-barometer-2016/> [lastet ned 15. mai 2019]

Muntlige kilder

- Den norske ambassaden i Kiev. E-post 25. mars 2010.

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.